

Poliisi rauhoittaa

Internet on avannut käyttäjilleen mahdollisuuden sanoa sanansa potentiaalisen miljoonayleisön edessä. Oikeuskäytännössä internet-kirjoittelu rinnastuu lähinnä toimittajan työhön, mutta lain rajoitukset sananvapaudelle ovat bittimerellä unohtuneet.

Teksti: Jarno Liski

Kuvitus: Risto Rautanen

Tammikuussa **Antti Piipoo** internetissä haukkunut kirjoittelija sai tuomion. Keväällä **Susan Kuronen** teki rikosilmoituksen loukkaavista nettikeskusteluista. Heti perään valtakunnallisen uutiskynnyksen ylitti lieksalainen koulupoika, jonka opettaja teki rikosilmoituksen Youtubessa julkaistusta oppilaan kuvaamasta videosta, jolla opettaja laulaa vappujuhlassa.

Ehkä sheriffi on viimein saapunut kaupunkiin. Nimimerkkien takaa on huudeltu vuosikaudet niin levottomia, että Googlessa löytää takuulla tähtitieteellisen määrän kirjoituksia, jotka täyttävät rikoksen tunnusmerkistön. Jokainen löytää itselleen sopivan esimerkin hakeamalla mieleisensä julkiksen nimeä ja lisäämällä satunnaisia avainsanoja huora-pedofiili -akselilta.

Lieksalaisen koulupojan tapaus on kiinnostava esimerkkinä yksityisten ihmisten ongelmista internetissä. Etenkin nuorisoo on innostunut kuvaamaan opettajiaan ja kavereitaan nettiin. Lieksalaisope ei suinkaan ole ainoa opettaja, joka on saanut videokuvaa itsestään kansainväliseen levitykseen. Koulukiusaaminenkin on levinnyt koulujen pihoilta keskustelupalstoille.

”Etenkin nuorisolla on vaikeuksia ymmärtää, ettei sellainen katu-kieli välttämättä aina sovi julkaistavaksi satojen tuhansien lukijoiden verkkopalstoilla”, sanoo **Osmo Manninen**, joka toimi syyttäjänä Lieksan Youtube-jutussa.

Lieksan tapauksessa tuomio tuli kunnianloukkauksesta. Koulupoika sai maksettavakseen 90 euron sakot, 800 euron korvaukset sekä vastapuolen asianajokuluja 2000 euroa. Tuomio tuli videon otsikosta ”karaok of mental hospital”. Käräjäoikeus totesi, että videon julkaiseminen tällä otsikolla täytti kunnianloukkauksen tunnusmerkistön eli on ”valheellisen tiedon tai vihjauksen levittämistä siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa.”

Syyttäjä Osmo Manninen myöntää, että ilman kyseistä otsikkoa syyte olisi ollut hankala nostaa.

”Katsoin kyllä asiaa myös yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisenä, mutta julkisen esityksen kuvaaminen ja julkaiseminen ei täytä rikoksen tunnusmerkistöä ainaakaan kovin selkeästi.”

Yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen on kunnianloukkauksen ohella toinen internetin yleisistä rikoksista. Yksityisyyttä suojaava laki on perua sensaatiolehdistön noususta 1970-luvulla. Tämä niin kutsuttu Lex Hymy ei romuttanut lehdistön asemaa kriittisenä vallan vahtikoirana, kuten toimittajakunnassa pelättiin. Julkisuuden henkilöiden yksityisasiota saattaa vielä nykyäänkin löytää lehdistä.

Rajanveto yksityisyyden suojan kanssa on vaikeaa, sillä jokainen internetissä kirjoittava on samojen lakien alainen kuin työtään tekevä toimittaja. Pääministerin naisasioiden julkistaminen saattaa vielä olla perusteltavissa median yhteiskunnallisella tehtävällä, mutta naapurin Matin nettiheiloista raportointi ei ole.

Myös asiayhteys vaikuttaa siihen, onko yksityisten tietojen levittäminen rikos. Esimerkiksi Suomi24:n Naisten itsetyydytys -keskusteluun naisen etunimen ja puhelinnumeron julkaisemisesta langetettiin sakkoja ja vahingonkorvauksia viestin kirjoittaneelle, joka paljastui naisen entiseksi alaiseksi.

■ Puistossa kyykkypaskalla olevan juopon on parasta olla vähintään kunnallispoliitikko ennen kuin käräjäoikeuden saa vakuuttuneeksi kuvan julkistamisen yhteiskunnallisesta tärkeydestä.

Siinä missä kunnianloukkaukset ovat valheiden levittämistä tai ”halventamista”, yksityiselämän piiriin kuuluvan tiedon saattaminen yleisölle on rikollista riippumatta sen totuudellisuudesta. Riittää että tiedon, vihjauksen tai kuvan levittäminen ”on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa”.

Kuvien julkaisemistakin siis rajaa laki vaikka julkisessa paikassa kuvattaessa kohteiden lupaa ei tarvitakaan. Kaikkeen julkaisemiseen ei kuvasta tunnistettavissa olevien ihmisten lupaa tarvita, mutta asiayhteyden kanssa on oltava tarkkana. Puistossa kyykkypaskalla olevan juopon on parasta olla vähintään kunnallispoliitikko ennen kuin käräjäoikeuden saa vakuuttuneeksi kuvan julkistamisen yhteiskunnallisesta tärkeydestä.

Kunnianloukkaus on periaatteessa yhtä laitonta oli kyseessä julkkis tai ei. Tosin etenkin yhteiskunnallista valtaa käyttävistä uskaltaa vielä laukoa hävyttömyyksiä satiirin suojissa. Esimerkiksi jyväskyläislähtöinen nettilehti *Lehti* on levittänyt rankkojakin ”valheita” yhteiskunnan eliitistä, mutta lain silmissä tarpeeksi älyttömiä väitteitä ei voida kenenkään olettaa ottavan todesta, eikä rikosta näin ole tapahtunut.

Harvinaisempia nettikirjoitteluun sovellettuja rikosnimikkeitä ovat uskonrauhan rikkominen ja tietoliikenteen häirintä. Kristittyjen chattia asiattomuuksilla toistuvasti puolen vuoden ajan ”floodannut” eli omilla perättäisillä kommentillaan ruudun täyttänyt 31-vuotias mies sai yhden keskustelijan rikosilmoituksen perusteella syytteen tietoliikenteen häirinnästä. Valtionsyyttäjä päätti nostaa vielä syytteen uskonrauhan rikkomisesta, koska osassa tekstimassaa oli pilkattu Jumalaa. Kristittyjen Jumalan tai muiden kirkkojen pyhinä pitämien asioiden pilkkaaminen on kielletty laissa.

Uskonrauhan rikkomista netissä tutkii myös Lapuan poliisi, jolle Sana ja Ylistys -herätysliikkeen johtaja on tehnyt lehtitietojen mukaan rikosilmoituksen Youtubeen laitetuista videoituista saarnoista.

Jo sinällään merkillisistä esityksistä on sittemmin käyttäjien toimesta leikelty uusia. Poliisin kuultavana on jo ollut helsinkiläinen hevi-muusikko, joka kuitenkin kiistää olevansa videoiden takana. Hän on sen sijaan tehnyt biisejä, joissa on käytetty otteita äänitetyistä saarnoista.

Nettirikosuutiset kytkeytyivät mediassa laajempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun, kun valtionsyyttäjä **Mika Illman** peräsi keväällä verkkokeskusteluihin pakollista moderoimista. Juridisen vastuun säilyttäminen myös keskustelupalstan ylläpidon harteille olisi tarkoitus ehkäistä ylilyöntejä ja helpottaa keskusteluissa tehtyjen rikosten selvittämistä.

Internetiä on juhlittu tiedonvälityksen demokratisoijana. Kuka tahansa voi julkaista mielipiteensä periaatteessa maailmanlaajuisesti. Toisaalta uusi teknologia näyttäytyy monelle uhkaavana. Pelisäännöt eivät ole vakiintuneet, joten ylilyöntejä tapahtuu jatkuvasti. Jyväskylän poliisi saa viikoittain tutkittavakseen kunnianloukkausepäilyjä tai yksityisyyden suojan rikkomisia, jotka on tehty internetissä.

”Esimerkiksi erään naisen nimissä oli laitettu treffitpalstalle ilmoitus, jossa hyvin suorasukaisesti luvattiin seksiä. Ilmoituksessa oli nai-

sen oikea puhelinnumero. Voit sitten arvata, paljonko puheluita tuli”, kertoo ylikonstaapeli **Ari Karstinen** Jyväskylän poliisista.

Keinoja rikosten selvittämiseen löytyy. Poliisi voi hakea käräjäoikeudelta luvan selvittää, miltä tietokoneelta rikolliseksi epäillyt viesti on lähetetty. Näin toimittiin kun Susan Kuronen loukkaantui Suomi24-sivuston sekä häntä vaikenemaan vaatineen nettiadressin keskusteluissa olleista herjaavista viesteistä.

”Kaikki henkilöt viestien takana on selvitetty ja kaiketi jo kuultu. Korkeintaan pari saattaa olla vielä kuulematta”, kommentoi jutun tutkinnanjohtaja rikoskomisario **Timo Seppälä** Espoon poliisista.

Syyttäjälle esitutkinta-aineisto lähtee lähiviikkoina, ja syyteharjinta valmistuu syyttäjän aikatauluista riippuen loppuvuodesta.

